

Postępowanie o zatwierdzenie układu to niekończąca się historia

Przez figurujące w Krajowym Rejestrze Zadłużonych postępowania widma niejasne pozostają losy wielu podmiotów, które poddały się restrukturyzacji, uzyskując ochronę przed egzekucją i wypowiedzeniem umów. Niestety brak jednolitości w dokonywaniu przez sądy obwieszczeń dotyczących złożonych wniosków o zatwierdzenie układu oraz w podejmowaniu przez nadzorców układu czynności dotyczących „zakończenia” postępowania jeszcze to potęguje. To z kolei odbija się negatywnie na wierzycielach, których działania windykacyjne są wstrzymywane przez wiszące w portalu „aktywne” postępowania dłużników. Bez dwóch zdań potrzebna jest reakcja ustawodawcy.

Kamila Platta
advokat MAZE Legal

Postępowanie o zatwierdzenie układu (dalej: p.z.u.) jest najmniej sformalizowanym postępowaniem restrukturyzacyjnym. Ma pozasądowy charakter – rozpoczyna je umowa dłużnika z doradcą restrukturyzacyjnym. Kolejnym krokiem jest wyznaczenie dnia układowego. Dzień układowy stanowi granicę, która dzieli wierzytelności na te objęte układem i te, które układem objęte nie są i powinny być na bieżąco regulowane przez dłużnika. Ideą postępowania jest zawarcie przez dłużnika układu z wierzycielami, a następnie zatwierdzenie układu przez sąd.

Parasol ochronny dla dłużników

Informacja o ustaleniu dnia układowego jest zamieszczana w Krajowym Rejestrze Zadłużonych (dalej: KRZ) w formie obwieszczenia. Od daty ukazania się obwieszczenia w KRZ dłużnik uzyskuje ochronę. Od tego momentu przeciwko niemu nie mogą zostać wszczęte i być prowadzone postępowania egzekucyjne (dotyczące wierzytelności układowych). Co do zasady niedopuszczalne jest również wypowiedzenie przez kontrahentów „istotnych umów” łączących ich z dłużnikiem, wskazanych w ustawie – Prawo restrukturyzacyjne (dalej: p.r.) oraz zamieszczenie przez nadzorcę układu w spisie umów o podstawowym znaczeniu dla prowadzenia przedsiębiorstwa dłużnika.

Sposób na redukcję zobowiązań

Dla wielu podmiotów perspektywa wstrzymania egzekucji na okres czterech miesięcy jest bardzo atrakcyjna. Niejednokrotnie więc postępowania są otwierane z założeniem, że w ich toku nie zostaną podjęte żadne czynności realnie zmierzające do zawarcia układu z wierzycielami. Rola nadzorcy układu ogranicza się wtedy do obwieszczenia o dniu układowym, które ma za zadanie chronić dłużnika przed wierzycielami. Na postępowanie często decydują się także podmioty, które nie mają problemów z wypłacalnością, upatrując w postępowaniu okazji do redukcji swoich zobowiązań lub odroczenia terminu ich spłaty.

Ustalenie, czy upłynęły wspomniane cztery miesiące, nie stwarza trudności. Jednocześnie można to stwierdzić na podstawie samego obwieszczenia o ustaleniu dnia układowego, które jest dostępne w KRZ. Natomiast już problematyczne bywa uzyskanie bezspornego potwierdzenia, że również druga przesłanka nie została spełniona, czyli że ustawowa ochrona dłużnika wygasła, a postępowanie jest „zakończony”. Rozwiązania tego problemu nie dostarczają przepisy p.r. Swoją cegiełkę dokładają do tego sądy, prezentując niejednolite podejście do zakresu publikowanych obwieszczeń, jak również sami nadzorcy układu.

Samotne obwieszczenia o dniu układowym

Informację o statusie postępowania wierzyciele czerpią z KRZ, a obwieszcze-

nia można znaleźć w publicznej części portalu. Natomiast w portalu dla zarejestrowanych użytkowników wierzyciele mogą uzyskać dostęp do akt postępowania. W KRZ, we wspomnianej części, są zamieszczane obwieszczenia o ustaleniu dnia układowego i – w większości przypadków – obwieszczenia o zwołaniu zgromadzenia wierzycieli w celu głosowania nad układem. Nierzadko kolejna informacja pojawia się dopiero na etapie „sprawy po wypłynięciu wniosku o zatwierdzenie układu”. Publikowane jest wtedy obwieszczenie o zatwierdzeniu lub odmowie zatwierdzenia układu przez sąd wydane na skutek wniosku złożonego przez dłużnika. Dostępne są więc informacje o otwarciu postępowania oraz o zatwierdzeniu albo odmowie zatwierdzenia układu przez sąd. Dzień uprawomocnienia się postanowienia jest formalnym zakończeniem postępowania o zatwierdzenie układu.

Co natomiast z informacją o złożeniu przez dłużnika wniosku o zatwierdzenie układu, które jest zdarzeniem związanym z ochroną przyznaną dłużnikowi? W KRZ powinno zostać opublikowane również obwieszczenie w przedmiocie złożenia przez dłużnika wniosku o zatwierdzenie układu. Niestety, nie wszystkie sądy praktykują takie działania. Zdarza się także, że nawet jeśli obwieszczenie ukazuje się w KRZ, to dzieje się to z opóźnieniem.

W przypadku braku obwieszczenia o złożeniu przez dłużnika wniosku z kolejnym obwieszczeniem wierzyciele mają szansę zapoznać się po znacznie dłuższym czasie niż cztery miesiące. Przykładowo, przeglądając publicznie dostępne informacje zamieszczone w KRZ, można natknąć się na postępowanie, w którym obwieszczenie o dniu układowym pojawiło się 2 czerwca 2023 r., kolejne obwieszczenie (o zatwierdzeniu układu) zostało opublikowane dopiero osiem miesięcy później (14 lutego 2024 r.). Tym samym, jeśli od dnia obwieszczenia o dniu układowym upłynęły cztery miesiące, a w KRZ brak jest obwieszczenia o złożeniu wniosku o zatwierdzenie układu, wierzyciel – opierając się tylko na informacjach z tego źródła – nie może potwierdzić, że dłużnik rzeczywiście nie złożył wniosku, a postępowanie się nie powiodło. Oczywiście są jeszcze akta sprawy, a znajdujące się tam dokumenty, jeśli obejmują informacje związane z układem, mogą stanowić źródło wiedzy wierzyciela.

Bez finału

Główny problem dotyczy sytuacji, gdy postępowanie zakończyło się niepowodzeniem, a więc układ nie został przyjęty przez wierzycieli albo nie ma już realnych szans na jego zawarcie. Przepisy nie przewidują w takim przypadku obwieszczenia o „zakończeniu” postępowania. Opisany wcześniej brak jednolitości w publikowaniu przez sądy obwieszczeń o złożonych wnioskach o zatwierdzenie układu tylko wzmaga niepewność co do losów postępowania. Sytuacja ta jest szczególnie skomplikowana dla wierzycieli instytucjonalnych, np. banków. Podmioty te mają problem ze wszczęciem dalszych działań windykacyjnych, w tym z uruchomieniem zabezpieczeń,

Warunki wszczęcia i prowadzenia p.z.u.

Aby móc wszcząć postępowanie o zatwierdzenie układu, konieczne jest posiadanie tzw. zdolności restrukturyzacyjnej. Mają ją przedsiębiorcy w rozumieniu kodeksu cywilnego (również osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą), spółki kapitałowe nieprowadzące działalności gospodarczej, wspólnicy spółek partnerskich oraz wspólnicy spółek osobowych, którzy są niewypłacalni lub zagrożeni niewypłacalnością (a więc ci, którzy utracili zdolność do wykonywania wymagalnych zobowiązań pieniężnych, lub ci, których sytuacja ekonomiczna wskazuje, że w niedługim czasie mogą stać się niewypłacalni).

Ważne jest przy tym to, że zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt 2 p.r. postępowanie o zatwierdzenie układu może być prowadzone jedynie wówczas, gdy suma wierzytelności spornych (których istnienie jest kwestionowane przez dłużnika) uprawniających do głosowania nad układem nie przekracza 15 proc. sumy wierzytelności uprawniających do głosowania nad układem. W przypadku gdy pułap ten jest wyższy, postępowanie o zatwierdzenie układu nie może zostać przeprowadzone. Prawo restrukturyzacyjne wyłącza również dopuszczalność przeprowadzenia postępowania o zatwierdzenie układu wobec podmiotów mających status dewelopera lub emitenta obligacji – chyba że układ miałby charakter częściowy, tj. nie obejmowałby wierzytelności nabycywców w ramach przedsięwzięć deweloperskich i wierzytelności zabezpieczonych na nieruchomości, na których takie przedsięwzięcia są prowadzone, lub wierzytelności z tytułu emisji obligacji.

Oprac. IRB
©

jeśli nie dysponują „urzędowym” potwierdzeniem, że postępowanie restrukturyzacyjne faktycznie zostało zakończone.

W KRZ postępowania zakończone niepowodzeniem widnieją najczęściej jako postępowania „w toku”. Takich postępowań są setki, jeśli nie tysiące. Opierając się na informacjach z KRZ o postępowań otwartych dziesięć miesięcy temu w dwutygodniowym okresie od 1 czerwca do 14 czerwca 2023 r. (ok. 150 spraw), jedynie w 40 proc. z nich w KRZ pojawiło się tylko obwieszczenie o dniu układowym albo takie obwieszczenie razem z obwieszczeniem o zwołaniu zgromadzenia wierzycieli.

Dochodzi także do sytuacji, w których dłużnicy składają do sądu wnioski o zatwierdzenie układu w postępowaniach, w których do zawarcia układu nie doszło, dążąc do „przedłużenia” przyznanej im ochrony. A to dlatego, że literalna treść art. 226 § p.r. jako jedyny warunek niewygaśnięcia skutków przewiduje terminowe złożenie wniosku. Wierzyciele nie są jednocześnie pozbawieni argumentów co do braku możliwości osiągnięcia przez dłużników założonego celu poprzez złożenie oczywiście bezzasadnego wniosku. Jednak niepewność co do sytuacji prawnej dłużnika może trwać do czasu rozpoznania wniosku przez sąd, a więc przez kilka kolejnych miesięcy.

Czy w tych komplikacjach wierzyciele mogą liczyć na wsparcie nadzorcy układu i dokumenty dostępne w prowadzonych przez nich aktach? Niestety, nie zawsze.

Co nadzorca, to obyczaj

Sposoby informowania o „niepowodzeniu” postępowania w przypadku, gdy do zawarcia układu nie doszło, są bardzo różne. Niektórzy nadzorcy układu decydują się na udostępnienie informacji, że „układ nie został przyjęty” czy też że „dłużnik nie przedstawił propozycji układowych”. Powyższe, zasługujące na aprobacie działania nadzorcy układu nie stanowi jednak

formalnego zakończenia postępowania w świetle ustawy. Część nadzorców informuje również, że wygasły skutki związane z otwarciem postępowania. Zdarza się jednak, że nadzorcy jako datę wygaśnięcia skutków wskazują np. dzień zamieszczenia przez nich in-

formacji, a nie rzeczywistą datę związaną z upływem czterech miesięcy od obwieszczenia. Niestety nawet jeśli z uwagi np. na beczynność dłużnika wiadome jest, że nie ma szans na zawarcie układu i złożenie wniosku o jego zatwierdzenie w terminie, a tym samym utrzymanie skutków obwieszczenia, nadzorca nie jest uprawniony do odmiennego określania momentu wygaśnięcia skutków

od tego wynikającego z ustawy.

W jednym z postępowań z mojej praktyki nadzorca układu 15 lutego 2024 r. zamieścił informację, że z uwagi na nieprzedstawienie przez dłużnika propozycji układowych nie może dojść do zawarcia układu. Nadzorca układu wskazał, że tego dnia, czyli 15 lutego 2024 r., wygasły skutki obwieszczenia o ustaleniu dnia układowego. Tymczasem obwieszczenie o dniu układowym ukazało się 27 października 2023 r., a więc skutki w rzeczywistości wygasły dopiero z upływem 27 lutego 2024 r.

Niestety w aktach wielu postępowań nadzorcy układu nie publikują żadnego „formalnego” dokumentu dotyczącego „niepowodzenia” postępowania o zatwierdzenie układu. Pomimo upływu wielu miesięcy postępowania w przeważającej części są oznaczone jako „aktywne”, choć powinny być oznaczone przez nadzorcy układu jako „zakończone” (m.in. w przypadku wygaśnięcia skutków obwieszczenia o dniu układowym, nieprzyjęcia układu, złożenia do sądu wniosku o zatwierdzenie układu).

©

Podstawa prawna:

• art. 3 ust. 2, art. 210–226 h ustawy z 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 2309, ost.zm. Dz.U. z 2023 r. poz. 173)